

Пијанистичка анализа на - „Класична суита” од композиторот Тома Прошев

1. Вовед

Предмет на нашето истражување ќе биде квантификација на употребата на пијанистички елементи во “Класична суита”, од композиторот Тома Прошев. За таа цел ќе ја користиме веќе направената класификација на пијанистички техники на проф. д-р Ана Гацева. Определената методологија ќе ни овозможи утврдување на видот и процентот на употребените пијанистички елементи за квантификација и запознавање на комбинациите на пијанистичките техники.

“Класична суита” е дел од „Збирка IV“, која е едиција на македонската музика по пијано, издадена од “Сојузот на композитори на Македонија” во 1996 година во Скопје, а изборот е направен од композитор Благој Цанев. “Класична суита” е пример за нова суита, со истовремено задржување на формалната градба од барокна суита. Секој став претставуваат самостојна целина без меѓусебна тонална поврзаност.

2. База на податоци и класификација на пијанистичките техники

Пред да се осврнеме кон прикажување на базата на податоци и резултатите од пијанистичката анализа, од големо значење е истакнувањето на формалната анализа која има посебно значење кон процесот на идентификација на основниот постулат на делото, давајќи правец кон натамошната обработка на пијанистичките техники. Шематски приказ на формална анализа на “Класична суита” од Тома Прошев:

“ALLEMANDE” Allegro moderato (a, б, a)

“GAVOTTE” (Un poco allegro) A (a – b – a1) B (a – b – a1) A (a – b – a1)

“SARABANDE” (Andantino) (a b a)

“GIGUE” (Presto) (a b a)

Иако оваа композиција е компонирана според формалниот концепт на барокната суита, сепак композиторот Прошев направил единствен исклучок со троделната форма на „GIGUE“. Сепак, според 6/8 метар, темпото и ритмиката се задржани принципи за изградба на жига со барокни обележја (Шојлевска, 1990).

При анализа на пијанистичките техники, тактот претставува основна единица мерка според која се определени пијанистичките елементи. Имено, прикажаниот процент на застапеноста на техничкиот елемент е добиен при обработка на вкупен збир на тактови во одреденото поле пресметан со вкупниот збир на тактови од композицијата. Потребно е да се нагласи дека во еден такт многупати наидовме на употреба на повеќе од една пијанистичка техника.

Формираната комјутерска база е поделени во две категории: општи податоци и податоци за употребата на елементите на пијанистичката техника.

Општите податоци за делата ги содржат следните информации:

- автор
- наслов
- број на ставови
- вкупен број на тактови во суитата
- метар
- метроном

Според оваа класификација тоновите, интегрирани во музичката структура, се поделени на:

- единечни тонови
- двојни тонови
- тројни тонови

Единечните тонски низи заземаат неизоставен дел од структура во најголем број композиции и претставуваат наједноставен сегмент од целокупната пијанистичка техника (Ислам, 2001).

- тонска низа од соседни тонови
- тонска низа без подметнат палец

- тонска низа со подметнат палец
- хроматика

Тонска низа од прескокнати тонови:

- арпежи
- разложени акорди
- Прекршени повторувачки формули- интервали, акорди без пометнување на палец (албертински бас и др.)
- комбинирана тонска низа на единечни тонови

Двојните тонови, за разлика од единечните тонски низи, претставуваат посложени музички облици и поради тоа се воведени две нови категории: симултани тонови и несимултани тонови. Поделбата на двојните тонови опфаќа три групи:

- симултани тонови без октави
- несимултани тонови
- октави

Симултаните тонови без октави се разгрануват на:

- тонска низа од соседни тонови
- тонска низа од прескокнати тонови
- комбинирана тонска низа

Несимултаните тонови се поделени на:

- движење на два гласа
- едниот глас лежи, а другиот се движи

Акордите и октавите се претставници на најтежок вид на пијанистичка техника за кои е потребна посебна подготовка на изведувачкиот апарат и претставуваат посебен проблем во методолошкиот процес по пијано.

Во категоријата на **октави** повторно ја употребивме поделбата на:

- тонска низа од соседни тонови
- тонска низа од прескокнати тонови
- комбинирана тонска низа

Тројните тонови се делат на две групи:

- симултани тонови
- несимултани тонови

Симултаните тонови понатаму се делат на:

- тонска низа од соседни тонови
- тонска низа од прескокнати тонови
- комбинирани тонска низи

Несимултаните тонови се делат на:

- движење на два гласа:
- едниот глас лежи, а другиот се движи

Потребата за детална пијанистичка обработка придонесе за вметнување на следните пијанистички елементи (Гацева, 2008):

- репетиции на единечни и повеќе тонови
- тремола
- глисанда
- скокови
- украси
- **артикулации:**
- легато
- нелегато
- стакато
- поратато
- полиритмија
- **ангажираност на раце:** свирење со една рака, вкрстување на раце
- комплементарно свирење

3. Приказ на резултатите од пијанистичката анализата во „Класична суита” од Тома Прошев

Според направената пијанистичка анализа (табела број 2) во „Класична суита” на композиторот Тома Прошев определивме 21 пијанистичка техника од вкупно 33. Овој резултат означува висок процент на употребени пијанистички техники. Групата на комбинирани тонска низа од единечни тонови (70,4%) се истакнува со најголем процент на застапеност во текот на сите четири става. Иако овој пијанистички елемент припаѓа во помалку сложен дел на пијанистичка техника, сепак ниската но разновидна имплементација на елементите од двојните, тројни тонски низи, несимултани тонови, соседни октави, скокови, глисандо, репетиции ни укажуваат на повисок степен на пијанистичка и интерпретативска комплексност, истакнувајќи ја потреба за совладување на елементи од различен вид на пијанистичката техника.

Што се однесува до артикулацијата, во најголем дел е застапено легатото (92,3%), потоа стакатото (39,5%), нелегатото (23,8%) и портато (6,6%).

4. Заклучок

Како резултат на целокупниот процес на анализа може да се заклучи дека со деталното детерминирање на пијанистички елементи е одреден процентот на пијанистички техники. На овој начин се расветлува уште еден аспект кон влијанието на методолошката, дидактичка вредност на „Класична суита” од Тома Прошев.

Се надеваме дека овој начин на пијанистичка обработка ќе даде уште еден допринос кон потребата за редовно имплементирање на македонските пијанистички композиции во програмата за пијано во нижото и средното музичко образование. Така, се претпоставува дека ќе се истакне голмиот опус на македонските пијанистички дела и уште од најмала возраст ќе се навлезе во македонската наследната традиција преку композициите во кој се среќава краток мотив на фолклорен звук, најчесто препознатливи преку потенцирање на ритмичката пулсација, метарот и украси.

Табела 1. Општи податоци

Автор	Тома Прошев
Наслов	„Класична суита“
Број на ставови-делови	4
Вкупен број на тактови	214
Метар	4/4
Метрономска единица	92
Темпо	Allegro moderato

Табела 2. Пијанистички елементи

Употреба на техника	Процент
тонска низа без палец	8,5
тонска низа со палец	1,3
прекршени повторувачки акорди	0,9
единечни тонови – комбинирана тонска низа	70,4
Двојни тонови – низа од соседни тонови	3,8
Двојни тонови – комбинирана тонска низа	5,7
несимултани двојни тонови	9,5
октави – низа од соседни тонови	3,3
Тројни тонови – низа од соседни тонови	0,5
Тројни тонови – комбинирана тонска низа	1,4
Тројни несимултани тонови	15,2
комбинирана низа од единечни, двојни и тројни низи	16,1
Репетиции	10,9
Глисандо	0,5
Скокови	1,9
Легато	92,3
Нелегато	23,8
Стакато	39,5
Портато	6,6
комплементарно свирење	0,5
свирење со една рака	1,9

5. Користена литература

- Argyris, C.J., Schon, D. 1974. Theory in practice: Incereasing professional effectiveness. San Francisco: Jossey-Bass.
- Бужаровски, Димитри. 1995. *Увод во анализата на музичкото дело*. Скопје: Факултет за музичка уметност-Скопје.
- Badura-Skoda, Paul. 1995. L'art de jour Mozart au piano. Edition Buchet/Chastel. Paris.
- Beltrando-Patier, Marie-Clarie. 1982. Histoire de la musigue. Larousse-Bordas. Paris.
- Bolton, Hetty, 1954. On teachiung the piano. Noverllo and Company Limited. London.
- Boissier, Augute, 1961. Liszt as Pedagogue. The Piano Teacher. III. No.5,6.
- Braudo, 1961. *Artikulacija*. Moskva: Muzgis.
- Cortot, Alfred. 1923. Rational Principles of Pianoforte Playing. Edition Salabert. Paris.
- Гацева, Ана. 2008. *Споредбена анализа на користењето на пијанистичките техники во делата на седум истакнати композитори-изведувачи од светската пијанистичка практика*. Скопје.
- Голабовски, Сотир. 1999. *Историја на Македонската музика*. Скопје: Просветно дело.
- Голабовски, Сотир. 1984. *Традиционална и експериментална македонска музика*. Скопје: Македонска ревија.
- Златар, Јашка (Zlatar Jaks). 1982. *Metodika klavira I*. Zagreb: MAZ.
- Ислам, Аида. 2001. *Методолошки аспекти на обработка на пијано интерпертацијата*, магистерски труд. Скопје: Факултет за музичка уметност-Скопје
- Каракаш, Бранко. 1970. *Музичките творци во Македонија*. Скопје: Македонска книга
- Kaemper, Gerd. 2001. Technigues Pianistigues (L'evolution de la Technigue Pianistigue), Alphonse Leduc. Edition Musicales. Paris.

Коловски, Марко. 1993. *Македонски композитори и музиколози 1947-1992*. Скопје: Сојуз на композитори на Македонија

Кршич Јела. 1966. *Настава клавира*. Београд: Просвета

Кршич Јела. 1990. *Настава клавира*. Београд: Просвета

Куртева, Милена. 1994. *Методика на клавираното обучение*. Софија: Музика

Коган, Григори (Коган, Григорий). 1967. *Работата на пијанистот*. Софија: Музика

Martyn, Barrie. 1991. *Rachmaninoff: Composer, Pianist, Conductor*, Oxford University Press.

Mathhay, Tobias. 1913. *Musical Interpretation*. Joseph Williams. London.

Mathhay, Tobias. 1932. *The Visible and invisible in Piano Technigue*. Oxford University Press. London.

Mitchell, Donald. 1993. *The language of modern music*. faber&faber. London.

Младенович Тијана (Mladenovic, Tijana). 1996. *Muzicko pismo*. Beograd: Cleo.

Нејгауз, Хенри (Nejgauz, Henrih) G. 1970. *O umetnosti sviranja na klaviru*. Beograd: UAB

Ортаков, Драгослав. 1982. *Музичката уметност во Македонија*. Скопје: Македонска ревија

Прошев, Тома. 1986. *Современа македонска музика*. Пула: Истарска Наклада

Супичич, Иван (Supicic, Ivan). 1978. *Estetika Evropske Glazbe*. Zagreb: JAZU

Сковран, Душан (Dušan Skovran). Перичич, Властимир (Perićić Vlastimir). 1991. *Nauka o muzičkim oblicima*. Beograd: Univerzitet umetnosti u Beogradu

Стојанов, Андреј (Стојанов Андреи). 1958. *Искусство пијаниста*. Москва: Государственное музыкальное издательство

Стојанов, Андреј (Стојанов Андреи). 1968. *Методика на обучението по пијано* Софија: Наука и изкуство.

Стојанов Пенчо (Стојанов, Пенчо). 1969. Музикален анализ. Софија: Наука и изкуство.

Тимакин, Е.М. (Timakin, E M.) 1984. *Vaspitanje pijaniste*. Beograd; SDMBPS.

Tsipin, G.M., 1990. Chopin and the Russian piano tradition. Muzika. Moscow.

Фохт, Иван (Foht, Ivan). 1980. Savremena estetika muzike. Beograd: Nolit.

Шојлевска, Сања. 1990. *Композиционо-технички и стилски обележја на музиката за пијано во Македонија*, магистерски труд. Скопје: Факултет за музичка уметност-Скопје.